

Sygn. akt IV CSK 185/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa J. A., K. A. i małoletniej W. A.
przeciwko P. [...] Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.
o zadośćuczynienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 września 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwany P. [...] SA w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 listopada 2013 r., którym oddalono apelację od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 29 maja 2013 r., zasądającego na rzecz powodów J. A., K. A. oraz W. A. kwoty po 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią E. A., odpowiednio ich żony i matki, w wyniku wypadku drogowego z dnia 24 kwietnia 2004 r.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Cel ten może być osiągnięty jedynie poprzez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających jego realizację. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i jego rolą nie jest korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej sprawie, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy w złożonej skardze kasacyjnej wskazano i należyście umotywowano przesłanki wynikające z art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania jeżeli spełniony jest ten wymóg przynajmniej w odniesieniu do jednej z nich.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, który umożliwiać ma ocenę, czy w danym wypadku wskazane przyczyny zachodzą. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego jest

ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pozwana oparła na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. podnosząc, że istotne zagadnienie prawne polega na konieczności ustalenia, czy określony w art. 34 ust.1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (jedn. tekst Dz. U. 2013 r. poz. 392) katalog następstw szkody spowodowanej ruchem pojazdu mechanicznego obejmuje naruszenie dóbr osobistych oraz czy więzi łączące rodziców i syna stanowią dobra osobiste podlegające ochronie na podstawie art. 448 k.c. W uzasadnieniu podniosła, że znany jest jej pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, ale stanowi on jedynie wskazówkę interpretacyjną, ponadto w orzecnictwie sądów powszechnych w okresie kilku ostatnich lat doszło do rozbieżności dotyczących dopuszczalności zasądzania zadośćuczynienia.

Powołana przyczyna nie uzasadnia przyjęcia skargi z następujących powodów. Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale i innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Zagadnienia muszą mieć charakter rzeczywisty i konkretny. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna nawiązywać do przesłanek przedsądu, a ponadto stanowić odrębną, pogłębioną argumentację prawną wskazującą na zaistnienie powołanych okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK

246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.).

Przesłanki te nie zostały wykazane, a powołana przyczyna stanowi jedynie wyraz kontestacji jednolitego od dłuższego czasu stanowiska Sądu Najwyższego. Podkreślić należy, że Sąd Najwyższy w uchwałach z 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (Biuletyn SN 2010, Nr 10, poz. 11) i z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11 (OSNC 2012, Nr 1, poz. 10) wskazał, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed 3 sierpnia 2008 r., to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). Spowodowanie śmierci osoby bliskiej - także przed znowelizowaniem art. 446 k.c. przez dodanie w nim § 4 stanowiącego wyraźną podstawę roszczenia, o którym tu mowa - mogło bowiem prowadzić do naruszenia dóbr osobistych najbliższych członków jego rodziny, co uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyrokach z 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, z 11 maja 2011 r., I CSK 621/10 (nie publ.), z 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 (nie publ.), zapadłych w sprawach toczących się przeciwko ubezpieczycielom, których odpowiedzialność za szkodę spowodowaną ruchem pojazdów ma wprowadzić podstawę w umowie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawartej przez sprawcę szkody oraz w art. 34 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Dz. U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm. (poprzednio w § 10 rozporządzenia Ministra Finansów z 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów). W uzasadnieniu postanowienia siedmiu sędziów z 24 lutego 2006 r., III CZP 91/05 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że odpowiedzialność ubezpieczyciela sięga tak daleko (z ograniczeniami dotyczącymi zapłaty, jako rodzaju świadczenia i sumy gwarancyjnej) jak odpowiedzialność cywilna ubezpieczonego. Jednolite jest stanowisko judykatury co do tego, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną przed

dniem 3 sierpnia 2008 r. krzywdę, stanowiącą następstwo naruszenia deliktem dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie czy też szczególnej więzi rodzinnej ze zmarłym, której zerwanie powoduje ból, cierpienia psychiczne, poczucie krzywdy i osamotnienia (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42, z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, Nr 1, poz. 10, z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, OSNC 2013, Nr 4, poz. 45, z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 84 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10).

Kolejny raz, tym razem odmawiając odpowiedzi na zagadnienie prawne przedstawione przez Rzecznika Ubezpieczonych, Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów w uzasadnieniu postanowienia z dnia 27 czerwca 2014 r. III CZP 2/14 (Biul. SN 2014, nr 10, poz. 8) stwierdził, że po wejściu w życie art. 446 § 4 k.c., tj. od dnia 3 sierpnia 2008 r., roszczenie o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną wskutek śmierci poszkodowanego w wyniku uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia przysługuje tylko najbliższym członkom rodziny zmarłego jeżeli między zmarłym i dochodzącym zapłaty zadośćuczynienia istnieją więzi emocjonalne, a na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. za krzywdę powstałą wskutek śmierci poszkodowanego spowodowanej czynem niedozwolonym popełnionym przed dniem 3 sierpnia 2008 r. najbliższemu członkowi rodziny przysługuje zadośćuczynienie. W razie skorzystania z tej podstawy dochodzenia roszczenia, na powódzie - zgodnie z art. 6 k.c. - spoczywa ciężar wykazania istnienia między nim a zmarłym stosunku prawnorodzinnego, więzi emocjonalnej (uczuciowej) oraz rodzaju i rozmiaru krzywdy doznanej na skutek śmierci bliskiego. Wskazał również, że orzecznictwo Sądu Najwyższego po podjęciu uchwały z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, konsekwentnie i jednolicie podtrzymało zajęte w niej stanowisko (por. wyroki z dnia 26 lipca 2012 r., I PK 18/12, nie publ., z dnia 11 lipca 2012 r. II CSK 677/11, nie publ., z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 i z dnia 5 października 2011 r., IV CSK 10/11, OSNC - ZD 2012 r., nr C, poz. 55, oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, uchwała z dnia 12 grudnia 2013 r. III CZP 74/13, Biuletyn SN 2013, nr 12, s. 14), przypomnieć trzeba ponadto na

postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., IV CSK 377/11 (nie publ.) i z dnia 22 sierpnia 2013 r., IV CSK 200/13 (nie publ.) odmawiające przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w której wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniano istnieniem istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia w razie śmierci osoby bliskiej, jeśli doszło do niej przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. Sąd Najwyższy stwierdził, że kwestie te zostały już jednoznacznie rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego i przestały budzić wątpliwości także co do zagadnienia, dotyczącego odpowiedzialności ubezpieczyciela sprawcy wypadku komunikacyjnego za wypłatę zadośćuczynienia osobie najbliższej, na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, w orzecznictwie sądów powszechnych, a odmienne twierdzenie Rzecznika Ubezpieczonych nie zostało wykazane.

Podkreślić należy zgodność kierunku wykładni przyjętego w powołanych uchwałach i postanowieniach Sądu Najwyższego ze stanowiskiem zajmowanym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nakazującym interpretację dyrektyw komunikacyjnych w taki sposób, że obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wynikającej z ruchu pojazdów mechanicznych musi obejmować zadośćuczynienie za szkody niemajątkowe poniesione przez osoby bliskie poszkodowanych, którzy zmarli w wypadku, o ile zadośćuczynienie to jest przewidziane przez prawo krajowe (wyroki z dnia 24 października 2013 r.: C-22/12 Katarina Haasova przeciwko Rastislav Petrik i C 277/12 Blanka Holingova i Vitalijs Drozdovs przeciwko Baltikums AAS).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[aw]